

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Avaldamismärge:

Riigikogu
seadus
algtekst
RT I 1998, 103, 1696

Rahvaraamatukogu seadus

Vastu võetud 12.11.1998

1. peatükk

ÜLDSÄTTED

§ 1. Seaduse reguleerimisala

Käesolev seadus sätestab rahvaraamatukogude tegevuse, kogude, teeninduse, juhtimise ja finantseerimise korralduse alused.

§ 2. Rahvaraamatukogu

(1) Rahvaraamatukogu eesmärk on tagada elanikele vaba ja piiramatujuurdepääs informatsioonile, teadmistele, inimõtte saavutustele ning kultuurile, toetada elukestvat õppimist ja enesetäiendamist.

(2) Rahvaraamatukogu käesoleva seaduse tähenduses on munitsipaalraamatukogu, kes kogub, säilitab ja teeb lugejale kättesaadavaks temale vajalikud trükised, auvised ja teised teavikud (edaspidi *teavikud*) ning avalikud andmebaasid.

§ 3. Rahvaraamatukogu õiguslik seisund

(1) Rahvaraamatukogu on kohaliku omavalitsuse asutus.

(2) Rahvaraamatukogu juhindub oma tegevuses käesolevast seadusest, teistest õigusaktidest, UNESCO rahvaraamatukogude manifestist ja oma põhimäärusest.

2. peatükk

RAHVARAAMATUKOGU TEGEVUSE KORRALDUS

§ 4. Rahvaraamatukogu asutamine

(1) Rahvaraamatukogu asutamise otsustab kohaliku omavalitsuse volikogu.

(2) Rahvaraamatukogude võrgu loomisel tuleb lähtuda järgmistest põhimõtetest:

1) igas kuni 10 000 elanikuga linnas vähemalt üks rahvaraamatukogu;

2) üle 10 000 elanikuga linnas vähemalt üks rahvaraamatukogu keskmiselt iga 15 000 elaniku kohta;

3) mujal vähemalt üks rahvaraamatukogu keskmiselt kuni 500 elanikuga teeninduspiirkonna kohta.

(3) Rahvaraamatukogu asutamisest teatab valla- või linnavalitsus kirjalikult Kultuuriministeeriumile. Teates näidatakse ära rahvaraamatukogu nimetus, asukoht, sidevahendite numbrid.

§ 5. Maakonnaraamatukogu ja linna või vallakeskraamatukogu

(1) Igas maakonnas peab olema maakonnaraamatukogu. Maakonnaraamatukogu on rahvaraamatukogu, kehtivad täiendavalt raamatukoguteeninduse maakondliku koordineerimise ülesanded.

(2) Kultuuriminister nimetab maakonnaraamatukogu maavanema ettepanekul. Ettepaneku tegemisel maakonnaraamatukogu nimetamiseks lähtub maavanem käesoleva paragrahvilõikes 5 loetletud ülesannetäitmiseks vajalike tingimuste olemasolust ja vastava valla- või linnavalitsuse nõusolekust.

(3) Linnas või vallas, kus on mitu rahvaraamatukogu, võib linna- või vallavolikogu raamatukoguteenindusekoordineerimiseks nimetada ühe rahvaraamatukogudest linna või vallakeskraamatukoguks.

(4) Maakonnaraamatukogu ja keskraamatukogu ülesandeid võib täita sama raamatukogu.

(5) Maakonnaraamatukogu ja keskraamatukogu ülesandedraamatukoguteeninduse koordineerimisel on:

- 1) raamatukogudevahelise laenutuse korraldamine;
- 2) raamatubussi teeninduse korraldamine;
- 3) kogude komplekteerimine ja raamatukogulik töötlemine, keskkataloogi koostamine;
- 4) töö arvestuse, aruandluse ja analüüsikorraldamine;
- 5) teatme-bibliograafilise töö korraldamine;
- 6) kodulookirjanduse andmebaasi pidamine;
- 7) vahetuskoogu korraldamine;
- 8) erialane nõustamine ja raamatukogutöötajate täienduskoolituse korraldamine.

§ 6. Rahvaraamatukogu põhimäärus ja töökorraldus

(1) Rahvaraamatukogu ülesanded, juhtimise korraldus, juhi õigused ja kohustused, raamatukogu struktuur ning muud tegevuse korraldamise olulised küsimused sätestatakse põhimääruses, mille kinnitab kohaliku omavalitsuse volikogu.

(2) Rahvaraamatukogu töökorralduse juhendi kinnitab kultuuriminister määrusega.

§ 7. Rahvaraamatukogu juhataja ja töötajad

(1) Rahvaraamatukogu tööd juhib juhataja (direktor), kelle kinnitab ametisse valla- või linnavalitsusvallavanema või linnaeape ettepanekul. Rahvaraamatukogu juhatajal peab olema raamatukogunduslik haridus.

(2) Raamatukoguhoidjakutset nõudvate ametikohtade loetelu, raamatukoguhoidjatele esitatavad kutsenõuded ja vastava kutseeksami sooritamise korra kehtestab kultuuriminister määrusega.

§ 8. Rahvaraamatukogu nõukogud

(1) Kohaliku omavalitsusele raamatukoguteeninduse korraldamise kohtaehtepanekute tegemiseks moodustatakse rahvaraamatukogu töö hindamiseks ja muude rahvaraamatukogutegevust puudutavate olulisteküsimuste läbiarutamiseks vähemalt kolmeliikmeline rahvaraamatukogunõukogu. Rahvaraamatukogu nõukogumoodustamise kord, pädevus ja töökord sätestatakse rahvaraamatukogu põhimääruses.

(2) Rahvaraamatukogude arengusuundade ja sihtprogrammide läbiarutamiseks ning koostöö korraldamiseks moodustab kultuuriminister nõuandva koguna Rahvaraamatukogude Nõukogu, mis kinnitab selle põhimääruse.

§ 9. Rahvaraamatukogu vara

Rahvaraamatukogu valduses oleva vara valdamine, kasutamine ja käsutamine toimub vastavalt kohaliku omavalitsuse volikogu kehtestatud korrale.

§ 10. Rahvaraamatukogu finantseerimine

(1) Rahvaraamatukogu finantseeritakse:

- 1) kohaliku omavalitsuse eelarvest;
- 2) riigieelarvest;
- 3) annetustest;
- 4) tema põhitegevusega seotud tasulistest teenustest;
- 5) laekumistest sihtasutustelt ja sihtkapitalidelt.

(2) Kohalik omavalitsus tagab:

- 1) töötajate töötasud, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõike 3 punktis 3 nimetatud töötajate puhul;
  - 2) kogude regulaarse varustatuse teavikutega, lähtuvalt rahvaraamatukogu teeninduspiirkonna elanike arvust;
  - 3) rahvaraamatukogu eripärale vastavad ruumid, sisustuse jamajandamiskulud.
- (3) Toetusena riigieelarvest finantseeritakse Kultuuriministeeriumi ettepanekukulud:
- 1) teavikute soetamiseks;
  - 2) riiklike programmide realiseerimiseks;
  - 3) maakonnaraamatukoguks oleva rahvaraamatukogu neljatöötaja töötasudeks ja ülalpidamiseks.
- (4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud kulude jaotamiskorra kehtestab kultuuriminister määrusega.

§ 11. Kontroll, järelevalve ja aruandlus

- (1) Kontrolli rahvaraamatukogu tegevuse üle teostab kohalik omavalitsus.
- (2) Järelevalvet rahvaraamatukogude võrgu üle teostab Kultuuriministeerium.
- (3) Järelevalvet maakonnaraamatukogu ülesannete täitmise üle teostab maavanem.
- (4) Rahvaraamatukogu esitab oma tegevuse kohta õigusaktides ettenähtud aruanded, sealhulgas Kultuuriministeeriumile aruanded riigieelarvest finantseeritud summade kohta.

§ 12. Rahvaraamatukogu ümberkorraldamine ja tegevuselõpetamine

- (1) Rahvaraamatukogu ümberkorraldamine või tegevuselõpetamine toimub kohaliku omavalitsuse volikogu otsusel.
- (2) Rahvaraamatukogu ümberkorraldamisest või tegevuselõpetamisest teatab valla- või linnavalitsus Kultuuriministeeriumile vähemalt üks kuu enne kavandatavat tähtaega.

3. peatükk

KOGUD, TEENINDUS JA LUGEJA

§ 13. Kogud

- (1) Rahvaraamatukogu kogud on koostiselt universaalsed, sisaldades teeninduspiirkonna elanike põhivajadustele vastavaid erinevates keeltes, eri tüüpi ja laaditeavikuid.
- (2) Rahvaraamatukogu võib oma lugejatele mittevajalikke teavikuid tasuta üle anda teistele raamatukogudele või müüa kultuuriministri määrusega kehtestatud korras.
- (3) Rahvaraamatukogus asuvate ajaloolise ja suure kultuuriväärtusega teavikute arvestus ja säilitamine toimub õigusaktides kultuurimälestiste kohta kehtestatud tingimustel ja korras.

§ 14. Raamatukoguteeninduse korraldus omavalitsuse territooriumil

- (1) Rahvaraamatukogu teeninduspiirkonna määrab kohalik omavalitsus arvestusega, et ükski paikkond ei jääks raamatukogu teenindusest välja.
- (2) Kui koolis, väeosas, ravi-, hoolekande- või kinnipidamisasutuses puudub raamatukogu, tagab sealraamatukoguteeninduse rahvaraamatukogu.
- (3) Rahvaraamatukogu koordineerib raamatukoguteenindust omateeninduspiirkonnas asuvate teisteraamatukogudega.

§ 15. Lugeja ja teenused

- (1) Rahvaraamatukogu teenuseid võib kasutada igaüks, välja arvatud käesoleva seaduse § 17 lõikes 3 nimetatud juhul.
- (2) Rahvaraamatukogu põhiteenused on teavikute kohapeal kasutamine jakojulaenus. Rahvaraamatukogupõhiteenused on tasuta.

(3) Eriteenused (kopeerimine, andmebaaside kasutamine, tõlked ja muu) võivad olla tasulised. Eriteenusteest võetava tasu suuruse kinnitab valla- või linnavalitsus.

(4) Rahvaraamatukogu kogudes puuduvad teavikud tellitakse lugejasoovil ja kulul raamatukogudevahelisel laenukaudu kas kodu- või välismaa raamatukogudest. Raamatukogudevahelisel laenukaudu korra kinnitab kultuuriminister määrusega.

(5) Lugejalt, kelle elukohaks ei ole rahvaraamatukogu asukohajärgne vald või linn, võib võtta teavikutekojalaenu tagatist, kuid mitte rohkem, kui on teavikute hind.

(6) Elanikele, kes tervisliku seisundi tõttu ei ole võimelised raamatukogu külastama, korraldab rahvaraamatukogu nende soovil tasuta koduteeninduse.

§ 16. Rahvaraamatukogu kasutamise eeskiri

Rahvaraamatukogu teeninduse korraldus, lugejate õigused ja kohustused kehtestatakse kohaliku omavalitsuse volikogu kinnitatud raamatukogu kasutamise eeskirjas, mis tehakse teatavaks igale lugejale.

§ 17. Lugeja vastutus

(1) Kui lugeja ei tagasta laenatud teavikuid tähtajaks, võib rahvaraamatukogu võtta viivist, kuid mitte rohkem kui üks kroon iga viivitatud päeva kohta.

(2) Teaviku rikkumise või tagastamata jätmise korral on lugejakohustatud selle asendada või tasuma sellehinna kuni 10-kordses suuruses.

(3) Lugejalt, kes ei ole käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud kohustust rahvaraamatukogu antud tähtajakstaitnud, võetakse rahvaraamatukogu kasutamise õigus ära kuni üheks aastaks.

(4) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud summad laekuvad kohaliku omavalitsuse eelarvesse.

4. peatükk

SEADUSE RAKENDAMINE

§ 18. Põhimäärused

Rahvaraamatukogude põhimäärused kinnitatakse vastavalt käesoleva seaduse sätetele kolme kuu jooksul seaduse jõustumisest arvates.

§ 19. Maakonnaraamatukogud

Käesoleva seaduse jõustumisel võib lüüa maakonnaraamatukogudeks rahvaraamatukogud, mis on maakonnaraamatukogudeks nimetatud enne käesoleva seaduse jõustumist.

§ 20. Kultuuriministri määrused

Rahvaraamatukogu seaduse (RT 1992, 17, 250; RT I 1993, 41, 606; 79, 1180; 1996, 49, 953) rakendamiseks antud kultuuriministri määrused tuleb viia vastavusse käesoleva seadusega kolme kuu jooksul seaduse jõustumisest arvates.

§ 21. Seaduse kehtetuks tunnistamine

Rahvaraamatukogu seadus (RT 1992, 17, 250; RT I 1993, 41, 606; 79, 1180; 1996, 49, 953) tunnistatakse kehtetuks.

Riigikogu esimees Toomas SAVI